

СТАТИСТИКА

УДК 311.311

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/26.12>**Мазур М.В.**

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1152-6126>**Сіренко К.В.**

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7148-0599>

РИНОК ПРАЦІ В КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ: СТАТИСТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто особливості функціонування ринку праці в країнах Євросоюзу за останні п'ять років. Для здійснення порівняльного аналізу рівня розвитку ринку праці в країнах ЄС запропоновано використання багатовимірної оцінки із застосуванням обґрунтованої системи показників. Для побудови рейтингової оцінки за ступенем розвитку ринку праці було обрано такі статистичні критерії, як чисельність населення, рівень зайнятості, рівень безробіття та продуктивність праці, які більш адекватно характеризують розвиток ринку праці в країнах ЄС. Здійснено ранжування країн ЄС за 2017-2021 роки та проаналізовано зміну положення держав у рейтингу за відповідний період. Досліджено вплив динаміки окремих показників на зміну позицій країн у рейтингу та надано пропозиції щодо покращення розвитку ринку праці.

Ключові слова: ринок праці, країни ЄС, порівняльний аналіз, багатовимірна оцінка, зайнятість, безробіття.

Постановка проблеми. В сучасних умовах світова економічна криза є одним з головних факторів, який впливає на ринок праці країн світу, зокрема європейських країн. Різні держави використовують різні методи боротьби з цією кризою, і не усім країнам вдається успішно справлятися з викликами сьогодення. Ефективність антикризової політики, зокрема на ринку праці, часто проявляється у зростанні зайнятості та зниженні безробіття, збільшенні рівня заробітної плати та підвищенні продуктивності праці працівників. Тому виникає потреба в статистичному оцінюванні рівня розвитку ринку праці за низкою показників, які часто важко правильно обрати, а більшість з них є різноманітними чи неспівставними величинами. На сьогодні стає можливим вимірювання складних явищ за допомогою розширення підходів та методів, зокрема до порівняльного аналізу розвитку ринку праці в країнах ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем розвитку ринку праці в країнах ЄС присвячено багато праць таких вітчизняних науковців, як З. Бараник [1], С. Герасименко [2], І. Гончар [3], А. Єріна [4], Е. Лібанова [5], І. Пономаренко [8] та інші. Проте недостатнє висвітлення окремих методологічних і практичних аспектів статистичного оцінювання ступеня розвитку ринку праці в країнах Євросоюзу зумовило необхідність проведення комплексного порівняльного аналізу та виявлення особливостей функціонування ринку праці у державах ЄС.

Мета статті полягає в здійсненні порівняльного аналізу ринку праці в країнах Євросоюзу, побудові багатовимірної оцінки та виявленні основних тенденцій показників розвитку ринку праці за останні п'ять років.

Виклад основного матеріалу. Співдружність країн Європи кожного дня стає перед багатьма викликами, пов'язаними із забезпеченням людей робочими місцями, подоланням проблем безробіття, зростаючою конкуренцією з боку сусідніх держав з дешевою робочою силою тощо. Загостренню цих проблем сприяють як світова економічна криза, так і проблеми, пов'язані із пандемією або політичною нестабільністю. При цьому підходи до вирішення проблем, пов'язаних із розвитком ринку праці, є досить відмінними для різних держав. Наприклад, Німеччині та Чехії протягом останніх п'яти років вдається зберігати найнижчі рівні безробіття серед країн ЄС. Натомість Греція та Іспанія демонструють найвищий рівень безробіття і, відповідно, найнижчий рівень зайнятості населення.

Для більш адекватного оцінювання ступеня розвитку ринку праці в країнах ЄС доцільно застосовувати системний підхід та обґрунтовану систему показників ступеня розвитку ринку праці. З метою побудови багатовимірної оцінки рівня розвитку ринку праці за країнами ЄС обрано наступні чотири показники: чисельність населення, рівень зайнятості, рівень безробіття та продуктивність праці.

Для нормування обраних показників був використаний метод стандартизації даних на основі розмаху варіації [6, с. 1019]. Ранжування країн Євросоюзу за ступенем розвитку ринку праці у 2021 році представлено на рис. 1.

Аналіз показав, що Німеччина, Нідерланди та Люксембург у 2021 році посідали перші три місця у рейтингу країн Євросоюзу за ступенем розвитку ринку праці. Останні три позиції у рейтингу з найгіршими

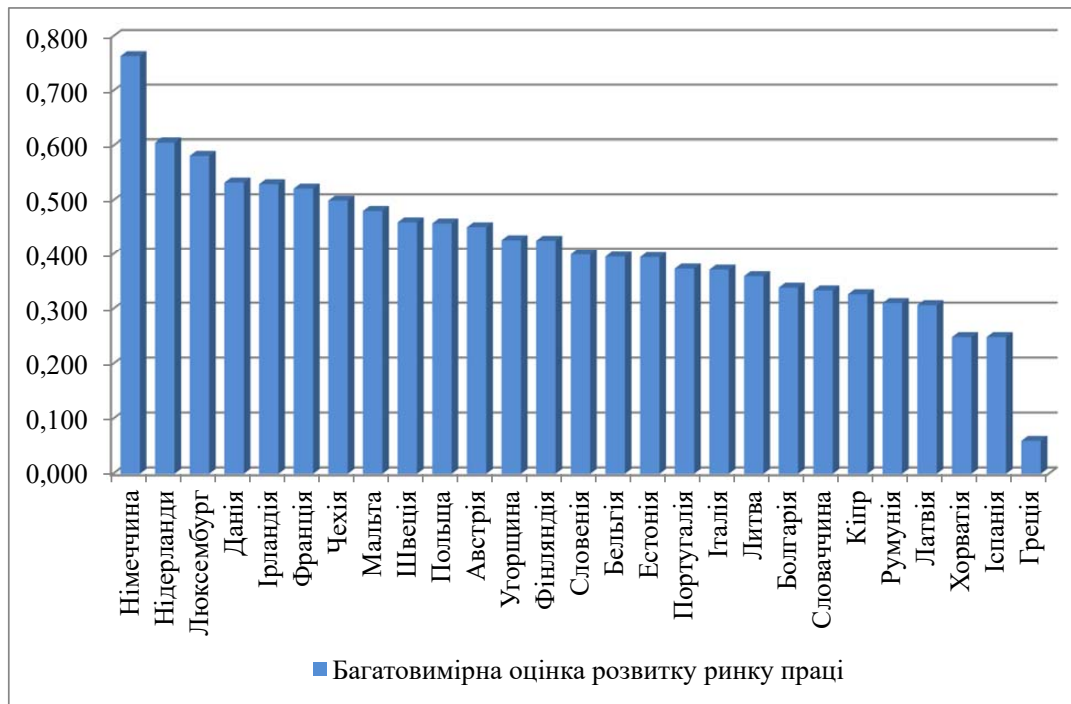

Рисунок 1 – Ранжування країн Євросоюзу за ступенем розвитку ринку праці у 2021 році

Джерело: побудовано авторами за даними [7]

Таблиця 1 – Зміна позиції країн Євросоюзу у рейтингу за ступенем розвитку ринку праці у 2017 та 2021 роках

Країна	2017		2021		Зміна позиції країни у 2021 р. порівняно з 2017 р.
	Значення багатовимірної оцінки	Ранг	Значення багатовимірної оцінки	Ранг	
Австрія	0,516	9	0,451	11	+2
Бельгія	0,428	16	0,396	15	-1
Болгарія	0,345	22	0,339	20	-2
Греція	0,070	27	0,060	27	0
Данія	0,556	6	0,533	4	-2
Естонія	0,459	11	0,395	16	+5
Ірландія	0,524	7	0,530	5	-2
Іспанія	0,339	23	0,249	26	+3
Італія	0,442	14	0,372	18	+4
Кіпр	0,300	25	0,327	22	-3
Латвія	0,358	21	0,307	24	+3
Литва	0,396	18	0,360	19	+1
Люксембург	0,601	2	0,582	3	+1
Мальта	0,465	10	0,481	8	-2
Нідерланди	0,599	3	0,606	2	-1
Німеччина	0,794	1	0,764	1	0
Польща	0,436	15	0,458	10	-5
Португалія	0,373	20	0,374	17	-3
Румунія	0,327	24	0,311	23	-1
Словаччина	0,375	19	0,334	21	+2
Словенія	0,405	17	0,400	14	-3
Угорщина	0,443	13	0,427	12	-1
Фінляндія	0,451	12	0,426	13	+1
Франція	0,568	5	0,522	6	+1
Хорватія	0,227	26	0,249	25	-1
Чехія	0,522	8	0,500	7	-1
Швеція	0,580	4	0,460	9	+5

Джерело: розраховано авторами за даними [7]

показниками рівня розвитку ринку праці за відповідний період мали Хорватія, Іспанія та Греція.

В табл. 1 представлено зміну позицій країн Євросоюзу у рейтингу за 2017–2021 роки. Ранги країн виставлено від мінімального значення до максимального, тобто від країни з найвищим рівнем розвитку ринку праці до країни з найнижчим рівнем розвитку ринку праці. Знак «мінус» у зміні позиції означає, що країна за останні п'ять років піднялася у рейтингу за рівнем розвитку ринку праці та покращила свої позиції. Знак «плюс», навпаки, характеризує погіршення становища ринку праці держави та зміщення її позиції за відповідний період нижче за рейтингом (табл. 1).

За результатами проведеного аналізу у 2021 р. порівняно з 2017 р. покращили свої позиції у рейтингу за ступенем розвитку ринку праці такі країни як Польща (-5), Словенія (-3), Португалія (-3) та Кіпр (-3). Особливо суттєво покращила свої позиції Польща, піднявшись на 5 пунктів у рейтингу за останні п'ять років. Це відбулося, в основному, за рахунок зменшення рівня безробіття на 32% в цій країні (з 5% у 2017 р. до 3,4% у 2021 р.).

До країн Євросоюзу, які за відповідний період погіршили свої позиції у рейтингу, відносяться Естонія (+5), Швеція (+5), Італія (+4), Іспанія (+3) та Латвія (+3). Особливо суттєво погіршили свої позиції Естонія та Швеція, опустившись на 5 пунктів у рейтингу відповідно за останні п'ять років. Це єдині країни,

показник зайнятості населення в яких зменшився за 2017–2021 роки – на 1,6% в Швеції та на 0,7% в Естонії (табл. 2).

Слід відзначити, незважаючи на зменшення чисельності населення у Польщі на 0,6% у 2021 році порівняно з 2017 роком, продуктивність праці у цій країні за останні п'ять років зросла на 20,6%, що одночасно із зменшенням рівня безробіття суттєво покращило позиції країни у рейтингу. Натомість в Іспанії за цей же період, незважаючи на скорочення рівня безробіття на 14%, продуктивність праці зменшилася на 0,7%, що суттєво погіршило позицію цієї держави у рейтингу, перемістивши країну на передостаннє місце.

Висновки. В країнах ЄС органи державного управління часто по різному реалізують питання, пов'язані із розвитком ринку праці, зокрема щодо працевлаштування населення, забезпечення відповідного рівня освіти, професійного зростання, гідних умов та оплати праці тощо. Побудова рейтингів країн Євросоюзу за рівнем розвитку ринку праці у 2017–2021 роках дозволила виявити країни, дії уряду яких сприяли позитивній тенденції показників ринку праці і підвищили їх місце у рейтингу. Натомість, окремі країни суттєво погіршили своє положення у рейтингу, або навіть залишилися на найнижчій позиції, зокрема Греція. Це доводить недостатню ефективність політики уряду окремих держав щодо розвитку ринку праці і вимагає вжиття кардинальних заходів у цьому напрямі.

Таблиця 2 – Відносна зміна показників розвитку ринку праці країн Євросоюзу за 2017–2021 роки (темпи росту, %)

Країна	Чисельність населення	Рівень зайнятості	Рівень безробіття	Продуктивність праці
Австрія	101,9	100,3	105,1	108,7
Бельгія	101,8	103,7	87,5	108,0
Болгарія	97,2	103,3	73,6	137,3
Греція	99,0	106,4	67,4	98,4
Данія	101,6	102,7	87,9	110,6
Естонія	101,0	99,3	106,9	133,9
Ірландія	104,8	103,3	92,5	132,8
Іспанія	101,8	102,6	86,0	99,3
Італія	97,6	101,8	84,1	104,1
Кіпр	104,8	108,5	67,6	104,9
Латвія	97,0	100,4	87,4	130,8
Литва	99,0	103,6	100,0	132,5
Люксембург	107,4	104,6	96,4	110,7
Мальта	113,2	107,1	85,0	103,6
Нідерланди	102,3	103,5	71,2	110,4
Німеччина	100,7	101,6	100,0	109,7
Польща	99,4	106,7	68,0	120,6
Португалія	100,2	105,0	71,7	105,6
Румунія	97,6	106,0	91,8	128,2
Словаччина	100,1	101,2	84,0	118,8
Словенія	102,0	102,8	72,7	119,1
Угорщина	99,2	104,1	102,5	120,1
Фінляндія	100,6	105,4	88,5	106,7
Франція	100,8	102,3	84,0	106,4
Хорватія	95,6	108,4	67,9	113,3
Чехія	100,8	101,2	96,6	123,4
Швеція	102,8	98,4	129,4	110,2

Джерело: розраховано авторами за даними [7]

Список використаних джерел:

1. Бараник З. П., Романенко І. О. Інтелектуальна міграція як об'єкт статистичного дослідження. *Ефективна економіка*. 2014. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096> (дата звернення: 27.01.2023).
2. Герасименко С. С., Чуприна О. А., Чуприна О. О. Багатомірний порівняльний аналіз в оцінюванні бідності. *Статистика України*. 2012. № 2. С. 59–64.
3. Гончар І. А., Коротич Є. Г. Багатомірне оцінювання привабливості країн світу: статистичний аспект. *Логос. Мистецтво наукової думки*. 2019. Вип. 3. С. 17–20. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/141/125> (дата звернення: 27.01.2023).
4. Єріна А. М. Міжнародні рейтинги: статистичні аспекти обчислення та застосування. Частина II. Індекси інноваційного та людського розвитку. *Статистика України*. 2016. № 4. С. 66–75. URL: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/225/201> (дата звернення: 27.01.2023).
5. Лібанова Е. М. Ринок праці: Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 224 с.
6. Марець О. Р., Вільчинська О. М. Теоретичні питання побудови інтегральних індикаторів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 9. С. 1017–1020. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/211.pdf> (дата звернення: 27.01.2023).
7. Офіційний сайт Євростату. URL: <https://ec.europa.eu> (дата звернення: 27.01.2023).
8. Пономаренко І. В. Порівняльний аналіз молодіжного ринку праці в Україні та країнах ЄС. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 15. С. 14–18. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/15_2018_ukr/5.pdf (дата звернення: 27.01.2023).

References:

1. Baranyk Z. P., Romanenko I. O. (2014) Intelektualna mihratsiia yak ob'iekt statystychnoho doslidzhennia [Migration as an object of statistical analysis]. *Efektivna ekonomika* (electronic journal), no. 6. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096> (accessed 27 January 2023).
2. Herasymenko S. S., Chupryna O. A., Chupryna O. O. (2012) Bahatomirnyi porivnialnyi analiz v otsiniuvanni bidnosti [Multivariate comparative analysis in poverty measurement]. *Statystyka Ukrainy*, no. 2, pp. 59–64.
3. Honchar I. A., Korotych Ye. H. (2019) Bahatovymirne otsiniuvannia pryvablyvosti krain svitu: statystychnyi aspekt [Multidimensional evaluation of countries of the world: statistical aspect]. *Lohos. Mystetstvo naukovoi dumky*, vol. 3, pp. 17–20. Available at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/141/125> (accessed 27 January 2023).
4. Yerina A. M. (2016) Mizhnarodni reitynhy: statystychni aspekty obchyslennia ta zastosuvannia. Chastyna II. Indeksy innovatsiinoho ta liudskoho rozvytku [International ratings: statistical aspects of computing and application. Part II. Indexes of innovation and human development]. *Statystyka Ukrainy*, no. 4, pp. 66–75. Available at: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/225/201> (accessed 27 January 2023).
5. Libanova E. M. (2003) *Rynok pratsi* [Labor market]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 224 p. (in Ukrainian).
6. Marets O. R., Vilchynska O. M. (2016) Teoretychni pytannia pobudovy intehralnykh indykatoriv [Theoretical issues of integral indicators calculating] *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 9, pp. 1017–1020. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/211.pdf> (accessed 27 January 2023).
7. Ofitsiyni sait Yevrostatu [Official website of Eurostat]. Available at: <https://ec.europa.eu> (accessed 27 January 2023).
8. Ponomarenko I. V. (2018) Porivnialnyi analiz molodizhnogo rynku pratsi v Ukraini ta krainakh YeS [Comparative analysis of the youth labor market in Ukraine and EU countries]. *Infrastruktura rynku*, no. 15, pp. 14–18. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/15_2018_ukr/5.pdf (accessed 27 January 2023).

Mazur Marharyta, Sirenko Kateryna*Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman***LABOR MARKET IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION:
STATISTICAL ASPECT**

The article is devoted to statistical research on the labor market development in the EU countries over the past five years. During the study, the method of the labor market development ranking based on the multidimensional evaluation is used. The multidimensional evaluation of the labor market development includes such statistical criteria as population size, employment rate, unemployment rate, and labor productivity. The ranking of the EU countries for 2017-2021 was carried out and the change in the position of the countries in the ranking was analyzed. The analysis showed that in 2021, Germany, the Netherlands and Luxembourg took the first three places in the ranking of EU countries by the labor market development. The last three positions in the ranking with the worst values of indicators of the labor market development were held by Croatia, Spain and Greece. The study identified countries whose government actions contributed to the positive trend of labor market indicators and increased their place in the ranking. According to the study, during the analyzed period (2017-2021), it is determined that such countries as Poland, Slovenia, Portugal and Cyprus improved their positions in the labor market development ranking. However, Estonia, Sweden, Italy, Spain and Latvia are among the EU countries that have significantly worsened their positions in the labor market development ranking over the past five years. For instance, in Spain, despite a reduction in the unemployment rate, labor productivity decreased greatly, which significantly worsened the position in the labor market development ranking, moving the country to the penultimate place. Some EU countries in particular Greece even remained at the lowest position in the labor market development ranking. Undoubtedly, for such countries without government support most problems of the labor market development are difficult to solve. The results from this study proved the need for new approaches for adequate estimation of labor market development and can be used in the implementation of state programs of labor market development in any European country.

Keywords: labor market, EU countries, comparative analysis, multidimensional evaluation, employment, unemployment.**JEL classification:** C10, C13, O57